

Tov.

KUMELJ BOGO

Šolska knjižnica Novo mesto

TOČEN NASL

HITRA DO

Novoles

LETO VIII.

ŠTEVILKA 4

Straža, 15. februarja 1970

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LESNEGA KOMBINATA »NOVOLES« STRAŽA PRI NOVEM MESTU

Naši predlogi ob pomembnih obletnicah

Vsako podjetje, tovarna, obrat ali združenje ima zgodovino svojega začetka, dan svojega rojstva. Pomembno je zlasti to, da komaj je utihnilo orožje II. svetovne vojne, so se delavni ljudje Jugoslavije z veliko vnetjem in požrtvovalnostjo ter idealizmom lotili obnove svoje porušene domovine ter s tem ustvarjali novo podobo svojih mest, vasi in pokrajin. Današnjemu mlademu rodu se včasih zdi kar neverjetno kar je zapisanega v povojnih letih. Vendar je ta zgodovina resnična.

V zgodovini »Novolesa« zadobiva spomin na njegov začetek vso resnico, da se spomnimo, ko so delavci novolesovega obrata žage Soteska pognali 8. septembra 1945. leta v pogon od vojne zelo poškodovan obrat in tako prvi v Sloveniji dali skupnosti zagan les kot prve sadove svojega dela. Takrat so bili sadovi lesne industrije najdragocenejši, ker edino z lesom si je Jugoslavija takrat kupovala v tujini prve stroje in drugo opremo za svoje gospodarstvo. Nesebičen in velik doprinos kolektivov žage Soteska in žage Straža ne samo za Novolesov razvoj in njegovo rast, ampak tudi za celotno družbeno skupnost. V težkih povojnih letih niso poznali počitka stroji in ljudje, vendar spada to v drug zapisek. Namen tega sestavka sloni na predlogih, ki jih želimo posredovati vodstvu podjetja in njegovim samoupravnim organom, kakor centralnemu sindikalnemu odboru.

Že v navadi je, da praznujemo pomembne obletnice več ali manj slovesno. Ker praznujemo letos tudi 25-letnico osvoboditve, 20-letnico delavskega samoupravljanja, 25 let ustanovitve nastanka

podjetja, 25-letnico prve sindikalne organizacije v lesni industriji, združimo te pomembne datume v skupni praznik.

Predlagamo, da proglasimo 8. september za datum nastanka »Novolesa«. Upamo, da so za to podani dovolj znani in jasni dokazi. Zelo krivični bi bili, če bi potvarjali ta zgodovinska dejstva.

Predlagamo, da bi se letos blizu tega pomembnega datuma ustal celotni Novolesov kolektiv.

Ob obletnici obstoja podjetja predlagamo, da bi primerno nagradili vse delavce in delavke, ki delajo v podjetju nepretrgoma več kot 10 let. S tem bi dali priznanje velikemu številu ljudi, ki so dokazali zvestobo podjetju s svojim dolgoletnim delom (ali pa od 15 let).

Posebno predlagamo, da se da glavnemu direktorju Jožetu Knezu, tvorcu in iniciatorju Novolesa, za njegove zasluge, ki jih ima na področju lesne industrije na Dolenjskem, posebno nagrado za njegovo delo. Komisiji za odlikovanja predlagamo, da ga predlaga pristojnim, da dobi širše družbeno priznanje.

Podpiramo predlog, da se veliki polnojarjenik ESTERER iz obrata Soteska, postavi kot spomenik pred vhodom v podjetje, ki bo simboliziral delo preteklosti s spominsko ploščo o nastanku podjetja.

Predlagamo, da bi v Soteski 8. septembra postavili vse orise novega obrata ter se tako kraju oddolžili za nesebičen prispevek za rast Novolesa in skupnosti.

Na proslavo naj se povabi vse upokojece Novolesa, posebno pa tiste, ki so v prvih povojnih letih bili v prvih vrstah obnove.

Obrat Soteska si s temi predlogi želi kolektivnega razumevanja zato, da te datume skupno proslavimo. V primeru, da se predlogi ne bi mogli uresničiti, prosimo za denarna sredstva, da organiziramo proslavo sami na obratu. Dolžnost predlagateljev, tako sindikata kakor tudi OS S je, da opravi vse potrebno.

Ti predlogi so bili sprejeti na seji IO SP žage Soteska, kakor tudi na seji obratnega delavskega sveta.

T. V.

Prodaja v januarju

Kot že vsa leta nazaj, je tudi letos v prvi polovici januarja bil v prodaji majhen zastoj, ki se pojavlja iz več razlogov:

- Inventure po podjetjih,
- Večji noveletni izdatki
- Noveletni prazniki, ki so trajali do 5. I. 1970

Kljub vsemu pa smo z januarsko realizacijo lahko zadovoljni.

Dosežena realizacija v januarju je znašala 438.698,082 din s tem, da je v tem znesku cca 7 milijonov din realizacije od tovarne TPP Novo mesto (Opremales)

Če primerjamo to z januarjem 1969, ko je bila realizacija 308.082.716 din smo zvišali prodajo januarja letos za 42%.

Smatram, da je to za mesec januar zadovoljivo in je bil strah izražen v naši zadnji številki, ki je v članku najavljal »katastrofo« neutemeljen, saj so januar, februar in marec meseci z manjšo realizacijo, ki pa skokovito naraste od aprila dalje.

Mihael Suštar

Pripomba uredniškega odbora: Zvišanje je bilo za 29%, a ne za 42%.

Smrtna kosa med našimi upokojenci

Edo Pohole

Dne 16. I. 1970 je po dolgi boleznini umrl v Soteski upokojenec Novolesa in žage Soteska Edo Pohole.

Življenska pot pokojnega je bila urnova. Bil je doma iz zatirane Primorske. Že v rani mladosti je občutil fašistični bič. Zaradi slovenske besede je romal po tržaških in goriških zaporih. Kot večina primorskih rojakov se je tudi on znašel že v začetku leta

Soteska Marija Bradač. Pokojna je že v stari Jugoslaviji delala na žagi in doživela marsikatero krivico in ponižanje. Bila je tudi žena, ki je občutila mnogo pomanjkanja. Toda ostala je vedno poštena in narodno zavedna. NOV je podpirala z vsem svojim prepričanjem. Čeravno po svojem pre-

pričanju globoko verna ni ostal na njenem imenu noben madež. Po vojni jo srečamo pri obnovi žage v Soteski. Toda, ker je občutila mnogo naporov in mraza, je bila kmalu upokojena. Tako odhajajo naši najzvestejši tovariši in tovarišice. Tovarišica Marija! Hvala ti za vse, za tvojo preprostost, poštenost in pridnost. Počivaj v miru!

Več kot 10 litrov krvi

Jože Kastelic, ki dela v naši tovarni, je dal od leta 1952 že več kot 10 litrov krvi! Za to se je odločil potem, ko je sam prejel leta 1961 tujo kri, katero je potreboval, ko se je ponesrečil. Kri je oddal že 30-krat.

Počuti se zelo dobro in pravi, da bo dajal kri dokler bo zdrav, kajti ima dobro kri in skupino O, ki jo dobi lahko vsak, kadar je

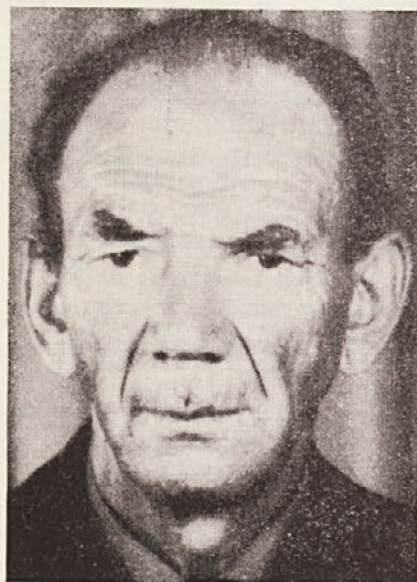
to potrebno.

Čestitamo in želimo, da bi imel dosti posnemalec! b. l.

Zahvala

Zahvaljujem se članom sindikalne organizacije v TDP za razumevanje in izkazano finančno pomoč v času, ko sem bila tega najbolj potrebna.

Milena Knaz
upokojenka

1942 v vrstah primorskih partizanov. Radi oslabelosti je bil poslan v Belo krajino. Osvoboditev je dočakal na Dolenjskem, kjer se je po vojni tudi takoj zaposlil. Najprej na žagi v Straži in nato v Soteski. Po dvanajstih letih dela na naših obratih je bil upokojen. Na zadnji poti na soteško pokopališče so ga spremili številni njegovi delavci, tovariši iz žage in okolice. Zapustil je ženo in dva sina.

Naj mu bo lahka svobodna slovenska zemlja.

Marija Bradač

V visoki starosti 84 let nas je zapustila — umrla 23. I. 1970 naša najstarejša upokojenka iz žage

Pripravimo se dostojno na proslavo DNEVA ŽENA - 8. MARCA!

Servisna mizica in tapcirani stol

Udeleženci na proslavi ob otvoritvi TVP

Sklepi o urejanju statutow

Sindikalna vodstva v delovnih organizacijah se morajo zavzeti, da bodo priprave za dopolnjevanje statutow in drugih internih samoupravnih aktov dovolj vsestranske. Doseči je treba, da bodo rešena vprašanja organizacije dela, tj. tista, ki ovirajo gospodarjenje oziroma uveljavljanje in razvijanje samoupravnih odnosov v delovni organizaciji. V teh pripravah morajo sodelovati vsi zaposleni in zato je potrebnega dovolj časa za primerno izvedbo javnih razprav in za uveljavljanje predlogov, ki bodo izoblikovani ob tem.

Nesprejemljive so težnje, da bi preko statutow legalizirali strokovne kolegije kot samoupravne organe, seveda pod različnimi imeni, ker bi to imelo škodljive posledice za samoupravne odnose. Taki načrti izvirajo iz težnj po »komandiranju« z razlago, češ da so fizični delavci zainteresirani

samo na čimvišjih osebnih dohodkih, edino vodilni delavci pa skrbijo za bodočnost podjetja in za širše družbene interese. V praksi često opazamo prav nasprotno!

Ne glede na to, da ni roka za dopolnitev samoupravnih aktov, je vseeno treba doseči, da bodo spremembe internih aktov sprejete do novih volitev samoupravnih organov tj. do spomladi 1970 in da se bodo le-ti konstituirali po novih osnovah. To pomeni, da je treba s pripravami pospešeno nadaljevati in kljub temu preprečiti vsako nedoslednost, ki bi mogla imeti škodljive posledice.

Saj ni res ... pa je!

Francoz Jean de Cou je leta 1788 kupil od Indijancev področje niagarskih slapov za pet dolarjev in volneno odejo. Hotel je izkoristiti njihovo moč za pogon mlinarice, a vsi poskusi so se mu izjalovili.

☆

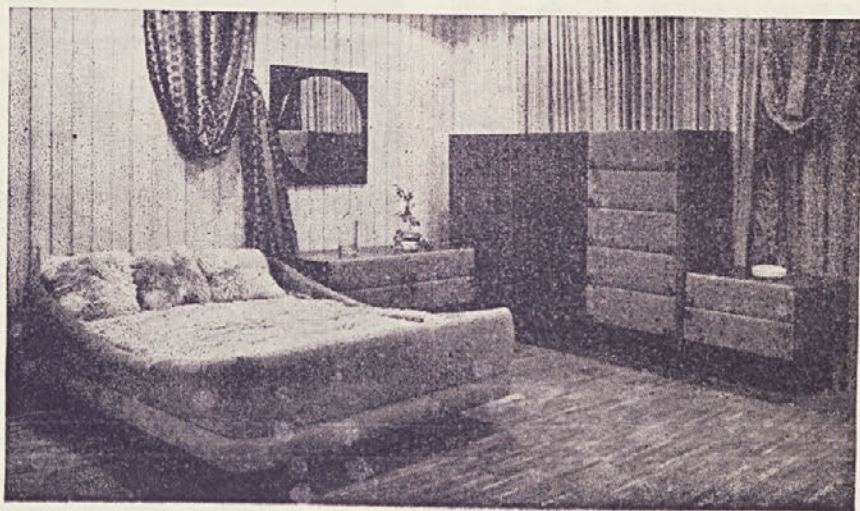
Da izvleče iz »spomina« podatek iz štirih elementov, potrebuje novi tip elektronskega računalnika 250 milijardink sekunde, da pomnoži med seboj dve števili po osem števil, pa 80 milijonink sekunde.

☆

Najdlje sta verjetno živela v zakonu Indijca N. Tamulji in G. Nariman: celih 87 let (od 1853 do 1940). Zakonca sta si bila bratranca in sta se po običaju svoje dežele poročila že s petimi leti. Mož, rojen leta 1848, je umrl leta 1940, star skoraj 92 let, žena pa ga je še za tri leta preživela.

☆

Navečje glasbilo na svetu so orgle, ki so jih leta 1930 postavili v koncertno dvorano v Atlantic Cityju (ZDA): imajo 12 tastatur, 1225 registrov in 33.112 cevi različnih dolžin od 4,75 mm do 19,50 metra. Poganja jih elektromotor z močjo 395 KM. Orjaško glasbilo je veljalo 500.000 dolarjev (625 milijonov starih dinarjev).

Spalnica — izdelek novo priključene tovarne OPREMALES (tovarna ploskovnega pohištva) →

ZGODOVINA NAŠEGA PODJETJA

Tovariš Miha Šuštar pripoveduje...

Oglasil sem se tudi pri njem in ga vprašal kaj in kako je bilo pred 25 leti, ko je pričelo nastajati naše podjetje. Rade volje mi je povedal tole:

»V tem našem podjetju sem od 15. septembra 1945. Služboval — delal sem v tedanjem gozdnem oskrbništvu v Soteski in sicer na žagi. Gozdno oskrbnišтво se je ukvarjalo z lesno industrijo in z gozdovi.

Takrat je bil direktor ing. Jože SLANDER, ki je sedaj že pokojni. Spominjam se, da smo pogнали prvi polnojarmenik v jeseni leta 1945. Tedaj je bila lepa svečanost in smo primerno proslavili ta zgodovinski dogodek.

Koliko ljudi je bilo zaposlenih takrat?

»Vseh domačinov je bilo tedaj okoli 30 do 40. Poleg njih pa so bili tudi vojni ujetniki — Nemci — ki so delali na žagi in v gozdu. Toda oni so bili tu le do leta 1947 oz. 1948. Priznati moram, da so bili dobri delavci.

Kaj ste proizvajali tedaj?

»Vsa proizvodnja je bila tedaj za potrebe obnove. Izdelovali smo le žagan les. Prvi rezi lesa so bili za gradbeno podjetje PIONIR v Novem mestu.

Česa se najbolj spominjate?

»Spominjam se mnogih inšpekcij, ki so prihajale pregledovat naše delo in poslovanje. Nekoč so me 'prijeli' in me pobarali čemu se je pokvarila bukovina, ki so jo videli na vagončku. Tam je bila namreč bela in rdečkasta bukovina, pa so menili, da je ona rdečkasta pokvarjena. Vprašal sem jih ali ne ločijo parjene bukovine od neparjene. S tem vprašanjem sem se jih takoj 'odkrižal'.

Ali ste bili vedno v Soteski?

»Ne. Iz Soteske sem šel za nekaj časa v Stražo in iz Straže v Novo mesto, kjer je bila uprava in od tam zopet v Stražo.

Kdaj ste prevzeli komercialne posle? Kakšni so bili začetki?

»Te posle v komercialnem oddelku sem prevzel leta 1948. Takrat je bil direktor naš sedanji direktor tovariš Jože Knez. Bil sem njegov pomočnik za komercialne posle. Takrat so delale vse žage noč in dan. Na vzven smo pošiljali naše proizvode preko SLOVENIJALESA in delno tudi preko JUGODRVA. Pretežno smo prodajali les in gozdne asortimente. Leta 1945 je bilo doseženo 6,563.446 st. din, v letu 1946 pa že 78,569.110 st. din (uprava Novo mesto 54,878.150 in uprava Brežice pa 23,690.957 st. din); v letu 1947 smo dosegli 138,552.071 st. din in leta 1948 pa smo se odcepili od Gozdarstva — pričeli smo se imenovati LIP - Straža in dosegli smo 57,515.000 st. din. Uspehi so rastle iz leta v leto.

Miha Šuštar

Kateri dogodek je bil takrat najbolj pomemben za razvoj Novolesa?

»Najpomembnejši 'skok' je bil storjen tedaj, ko smo zgradili leta 1959 TVP.

Slišal sem, da ste se udeleževali tudi na kulturno-prosvetnem polju. Kaj mi lahko poveste o tem?

»V Straži sem deloval v tedanjem KUD (kulturno-umetniškem društvu) že od vsega začetka in bile tudi predsednik SVOBODE, tako se je namreč pozneje preimenovalo prosvetno društvo. Največ sem se ukvarjal z dramatikom. Nastopal sem v raznih igrah in sicer: DESETI BRAT kot Krjavelj, VERIGA kot fant, ki ga je zasulo na fronti in je znorel, DIVJI LOVEC kot Janez in kot Gašper, v SCHAPINOVIH ZVIJAH in v drugih. Soustanovitelj tega društva sta bila tovariša Erno SALI in Ivan AŠ. Pozneje smo ustanovili tudi godbo, pri čemer so pomagali tudi Erno SALI, Kostja VIRANT in Jože STOK.

Ali ste tudi kdaj gostovali z naštudiranimi igrami?

»I, seveda smo. Doma smo nastopali po vsčkrat, a gostovali pa smo v bližnjih krajih: Žužemberku, Dvoru, v Trebnjem in drugod.

Ali je gojilo društvo še katero drugo dejavnost razen dramatike in godbe?

»Poleg tega smo imeli v svojem sklopu tudi kino in sedaj imamo še ljudsko knjižnico.

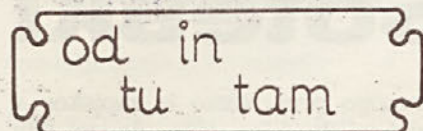
Razen tega smo prirejali poučne in zabavne izlete po vsej Sloveniji in delno tudi po Hrvaškem, ko smo šli na Plitvice in okolico. Pa ste Vi vodili in organizirali vse to?

»No ja. Ker sem bil že za vse drugo uporaben, so me 'zaposlili' še s tem. Navadno sem vodil vse te izlete in potovanja. Bil sem takozvani 'cicerone'.

In kaj je še lepega in zanimivega, kar je vredno omembe?

»I, no, kaj neki? Vedeti je treba, da ni šlo brez straških in drugih zidanic! Tam smo si nabirali novih moči in domislje za svoje delo. Lepo je biti v družbi zadovoljnih in veselih ljudi, posebno pa s svojimi sodelavci.

(nadaljevanje na 5. strani)

»CESTE«

Glasilo članov poslovnega združenja cestnih podjetij prinaša članek o modernizaciji makadamskih cest na Dolenjskem, katerega je napisal dipl. gr. inž. Mirko STRMSEK, ki pravi med drugim tole:

»Če seštejemo leta 1969 modernizirane cestne odseke na območju novomeškega cestnega podjetja, upoštevajoč še 0,8 km ceste Novo mesto-Smihel, znašajo ti 38,754 km. Če pa upoštevamo, da podjetje upravlja skupno 1097 km I. II. in III. reda, od katerih bo 349 km moderniziranih do konca leta 1969, kar je 32% celotne dolžine, bi bile, v kolikor bi se modernizacija cestnega omrežja nadaljevala tudi v prihodnosti s približno takim tempom, vse ceste I., II. in III. reda modernizirane šele v dvajsetih letih. To pa je zelo dolga doba, katero povečuje še dejstvo, da so vsa dosedanja modernizirana vozišča prešibko dimenzionirana, zaradi česar jih bo potrebno približno že po petih letih ponovno obnavljati. Ta ugotovitev Dolenjski ne zagotavlja najboljših perspektiv.«

Precej je pisano o uporabi elektronskih računalnikov, ki sicer ne morejo napraviti sami ničesar

Sodelujte redno v svojem listu!

brez človekove pomoči, a rešujejo pa hitro in brez napak mnogo nalog, ki smo jim jih naložili. Oni lahko postrežejo vsak dan z rezultati našega dela, kaj je bistveno za naše poslovanje.

Zanimiv pa je članek o asfaltnem cestišču brez tampona. To zimo organizirajo tudi zimske športne igre cestnih podjetij. List izhaja že tretje leto.

STOL — Glasilo kamniške tovarne STOL priobčuje obširni razgovor s finančnim direktorjem tovarišem Mrežarjem. Urednik poziva sodelavce k temu, da naj pravočasno pošljejo prispevke za praznik žena — 8. marec, mladi na poroča o svoji dejavnosti in tako tudi aktiv ZK o svojem delu. Zanimiv je članek o standardizaciji in o njenem pomenu. V tej številki (31. 12 1969) je nekaj anekdot, kadrovske vesti in opozorilo za prosilce stanovanj in kreditov.

LISCA — Glasilo delovnih kolektivov konfekcije v Sevnici, Zagorju, Krmelju in Senovem je po zunanji obliki (formatu) enak našemu in prinaša razpravo o gospodarskem načrtu za leto 1970, ki je razdeljen po delovnih enotah.

Podrobno je poročilo o delu UO in CDS na njihovih zadnjih zasedanjih v letu 1969, nadalje zvermo, da bodo rekonstruirali TONKOV DOM NA LISCI. Nad vse pa je zanimiv članek: »Delavka naj bi si sama izračunala svoj osebni dohodek,« v katerem je nekaj primerov, kako naj bi to delale; je resnično koristno pojasnilo! Na predzadnji strani je polno zanimivosti o spremembah v delovnem kolektivu in na zadnji strani pa je novoletna križanka z nagradami: 100, 50 in 20 din. Prav posebno všeč pa nam je slika pod naslovom: »Modne revije,« ki prikazuje tri zala dekleta oblečena v izdelkih teh tovarn.

O drugih listih v naslednji številki. Urednik

Zgodovina našega podjetja

(nadaljevanje iz 4 strani)

Kakšno je bilo sodelovanje s sorodnimi podjetji?

»Kmalu po vojni in še pozneje smo se večkrat sestajali na razpravah o perečih problemih. To je bilo vsekakor zelo koristno in potrebno. Izmenjavali smo si mnenja in izkušnje. Sedaj pa se vidimo bolj poredko.«

Kaj je še takega, česar se radi spominjate?

»Zelo rad in z veseljem se spominjam PRVEGA GOZDARSKEGA MESECA zato, ker smo takrat odpremili 999 vagonov robe iz vseh železniških postaj, ki so bile na območju od GROSUPLJA do OZLJA. Med vsemi temi je bila takrat najmočnejša železniška postaja STRAŽA—TOPLICE. Ta roba je šla vsa v prodajo in to je bil zelo velik uspeh, h kateremu so zelo pripomogli vsi naši delavci, ki so bili zaposleni tedaj in nekateri izmed njih so še danes tu.«

Zadovoljen sem se poslovil od našega MIHE, ki je tokrat najstarejši v našem kombinatu po številu let, ki jih je prebil že do danes v Novolesu in kateremu je postavljaj prve temelje.

Ob letošnji proslavi 25-letnice obstoja našega kombinata in 105-letnice žage v Soteski bomo radi objavili spomine še ostalih dolgoletnih sodelavcev in z njimi seznanili širši krog ljudi, ki prebivajo na našem območju in tudi drugod. b. l.

LETA 1969 SMO BILI LETO DNI MLAJŠI KOT LETO 1968

Leta 1968 je bila povprečna starost v Novolesu 31 let, 1969 pa samo 30 let. Ali nismo torej leto dni mlajši? Največ je k temu doprinesla Tovarna stilskega pohištva, ki je bila že leta 1968 najmlajša, leta 1969 pa se je pomladila še za 3 leta. Tako so bili decembra lani stari 26,5 let. Temu obratu so mladost prinesli fantje, vsem ostalim pa ženske. Po obratih so povprečne starosti za leto 1969 naslednje:

TDP	30	30	30
TVP	28,5	29,5	28,5
TSP	26,5	25,5	28,5
Ž. Straža	36,5	36	41,5
Ž. Soteska	35	34,5	35
CRD	30		
Uprava	34	35,5	31
NOVOLES	30	31	29,5

105 let žage v Soteski

Žaga v Soteski je vsekakor v najtesnejši povezavi z usodo soteškega gradu, zato namenimo najprvo nekaj besed gradu in njegovim gospodarjem.

Po zapisku sodeč so bili soteški gospodje prvi med nemškimi plemstvom, ki so prišli v naše kraje in si že v 11. stoletju tu postavili svoje bivališče. To njihovo bivališče — grad — so si zgradili na desni strani Krke, kakih 500 m zahodno od sedanje žage, na majhni vzpetini. Kot večina gradov na Slovenskem je bil v 15. stoletju tudi ta last Celjskih grofov. Po smrti zadnjega celjskega grofa (1456) Ulrika II., so Habsburžani (cesarska dinastija v Avstroogrski državi) zahtevali po takratnih postavah ta posestva nazaj, a se jim je to večkrat posrečilo dobiti le s silo. Ker tudi soteški fevdalci niso hoteli izročiti Habsburžanom gradu in posestva mirnim potom, so ti grad s silo zavzeli in ga porušili. Razvaline tega gradu se še danes dobro vidijo. Drugi nemški fevdalci, ki so dobili v fevd Sotesko z okolico, so si postavili nov grad na levi strani Krke — na primernejši in dostopnejši kraj — tam kjer stojijo še danes ostanki tega gradu. Bogastvo soteških grofov

je rastlo, rastla sta pa tudi njihova moč in ugled istočasno je »rastel« tudi grad, ki so ga večkrat prezidovali in dozidovali, tako da je dobil razkošno obliko in opremo že sredi 17. stoletja.

Leta 1689 piše Valvazor o soteškem gradu, da je bil med najlepšimi in najbogatejšimi in da so imeli za tiste čase tudi najmodernejši mlin (v poslopju sedanje hidroelektrarne).

Zadnja vojna je zapečatila tudi usodo tega gradu — požgan je bil 22. 10. 1943 leta.

Kaj vemo o žagi v Soteski, ki je bila par stoletij v tesni povezavi z usodo tega gradu?

Prvotna žaga je bila postavljena v podaljšku omenjenega mlina (del poslopja — lope — še danes stoji). Verjetno je bila to žaga z enim žaginim listom, ki je žagala le občasno za potrebe gradu. Za usluge kmetom verjetno ni žagala, ker bi bile te »usluge« predrage in si je kmet razžagoval tak les rajši sam z ročno žago, čeprav je bilo to utrudljivo in naporno delo, ki je zahtevalo dva ali tri krepke može. Kdaj je bila ta žaga postavljena ne vemo, prav verjetno pa že v začetku 18. stoletja ali pa že prej. Da so take in podobne žage obstojale tu že

mного prej, vemo iz zapiskov v urbarijih, kjer piše, da je leta 1547 obratovalo ob potoku Črmošnjica že 6 takih žag.

Do sredine 19. stoletja ni ta žaga v Soteski doživljala nikakih večjih sprememb, razen rednega vzdrževanja, saj zato tudi ni bilo nikake potrebe, domača poraba je bila majhna, a prevoz do večjih potrošnih središč se ni izplačal.

Izum parnega stroja in njegova vse širša uporaba v industriji in prometu je izzval pravo industrijsko revolucijo v 19. stoletju, ki ji je v istem tempu moral slediti tudi razvijajoči se promet in trgovina. Slovenijo je šele proti sredini 19. stoletja zajel val tega industrijskega prometa in trgovskega razvoja. Železnica Celje — Ljubljana je bila zgrajena leta 1849, a leta 1857 pa Ljubljana — Trst. Tedanji lastnik Soteske, ugledni grof - knez Viljem Aueršperg - predsednik deželnih stanov pri avstrijski vladi na Dunaju je dosegel, da je bilo že leto dni pozneje (leta 1858) kot je stekla železnica proti Trstu zgrajena cesta Soteska—Krka—Grosuplje, ki naj bi odprla njegovi železarni na Dvoru in njegovemu lesnemu bogastvu pot v svet. Tako je istega leta 1858 obnovil mlin in žago — venecianko. Tedaj je pričel žagati les za prodajo, ker je les vidno dobival tudi na ceni in tako je ta prenovljena žaga že žagala hlode v deske noč in dan, vendar ni mogla zadostiti vedno večjemu povpraševanju po žaganem lesu. S hitrejšim in cenejšim prevozom je tudi južno sadje (pomaranče, limone itd.) iz Italije, Španije in Grčije našlo hvaležen trg v srcu avstrijskega cesarstva. Bukov les je bil primeren za izdelavo embalaže za to blago. Za izdelavo take embalaže so rabili tanke bukove deske debele 4,5, 5 + 7 mm imenovane »tavolete« in za čela teh zabojev pa bukove deske debeline 22 mm imenovane »testoni«. Prav primerna surovina za izdelovanje te embalaže je

Viktor Koncilja in Anton Zajc člana rdeče stranke v letih 1935-36

(nadaljevanje na 7. strani)

105 let žage v Soteski

(nadaljevanje s 6. strani)

bila v prostranstvu bukovih pragozdov na območju Roga, ki se do 16. stoletja sploh niso izkoriščali. Človeška noga je stopila v te pragozdove le ob velikih lovih na divjad, katere je prirejela grajska gospoda. V poznejših letih so začeli bukovino uporabljati za pepeliko, ko so v velikih kamnitih pečeh v gozdu sežigali bukov les, da so dobili pepel, ki je bila surovina za steklarsko industrijo, a s tem so že prenehali proti koncu 19. stoletja. Večji posek bukovine je zahtevalo šele pridobivanje - kuhanje oglja, katerega so v veliki količini uporabljali v železarski industriji. Tako je železarska industrija na Dvoru porabila letno cca 35000m³ lesnega oglja. Danes je poraba oglja prav minimalna, največ ga

še uporabljajo kovači.

Da bi lahko začel v večji meri izkoriščati te bukove gozdove za izdelavo iskanih »tavolet in testonov«, je dal leta 1870 zgraditi omenjeni knez Viljem Auersperg, na desnem bregu Krke — na prostoru današnje žage — novo žago z dvema venicijankama pa dva žagina lista in še štiri velike krožne žage in eno malo krožno žago. Velike krožne žage so bile tako preurejene, da je bil obod z zobmi razdeljen na več delov — segmentov — ki so bili z vijaki pričvrščeni na osnovno krožno ploščo cirkularja. Za pogon te žage je že služila Tiurneyronova turbina, napravljena v železoliarni na Dvoru, kjer so zanjo pripravili tudi potrebne načrte. Istočasno so napravili tudi nov kamniti jez za katerim se je zbirala voda za pogon mlina in žage na

levi strani, a na desni pa za pogon nove žage. Za tiste čase je bila ta žaga zelo moderna.

Z delom na novi žagi je začel obstajati v Soteski tudi industrijski delavec, saj je ta žaga že zaposlovala skupaj 35 ljudi, a našagala je letno približno 2.000 teh »tavolet« in »testonov«, za kar so porabili verjetno 5.000 m³ hlodov, ali dnevno okoli 15 m³. Lesno bogastvo roškega področja je vse bolj pridobivalo na veljavi. Že leta 1883 je bila povečana in preurejena žaga na Dvoru, leta 1895 pa je bil prav na Rogu zgrajen pravi žagarski gigant na parni pogon z 14 polnojarmeniki. 6 polnojarmenikov za prizmiranje hlodovine — eden svetlobne odprtine 120 cm — in 8 cepilnih polnojarmenikov za »tavolet« in »testone«.

(nadaljevanje prihodnjič)

Delovni kolektiv tovarne igrač v Novem mestu leta 1953

Iz Dolenjskih Toplic

Dopisnica iz Dolenjskih Toplic nam poroča o občnem zboru Turističnega društva, na katerem so sprejeli sklepe:

Objavili bomo le kratko vest (izvleček) tega dopisa!

Učvrstiti organizacijsko TD.

Izboljšati sodelovanje z vsemi krajevnimi organizacijami in se vključevati v vse akcije turistične dejavnosti in ostalih akcij, ki

imajo cilj — izboljšati izgled kraja.

Pripraviti programe za seminarje, za gospodinjstva, ki oddajajo sobe.

Nabaviti košare za smeti.

Društvo ima pač še veliko načrtov, a denarja ni, saj njihove zahteve po finančni pomoči niso vedno uresničene.

M. S.

Doseganje operativnega plana za januar 1970

Proizvodnjo v januarju smo presegli za 5,4%. To je sicer lep presežek za »Novoles«, toda ta presežek sta napravile obe žagi.

Ne moremo biti popolnoma zadovoljni s proizvodnjo na obratih TSP in TDP. Sicer je izpad majhen in se ga bo dalo še nadomestiti, saj smo na začetku leta. Presežek proizvodnje na obeh žagah je zopet nenormalen. Vzrok temu je nepravilno planiranje dovoza hlodovine, namreč začetnih zalog hlodov na obeh žagah skoraj ni bilo. Dovoz hlodov je bil sorazmerno velik, ker je bilo zelo ugodno vreme, zato sta obe žagi obratovali v polnih dveh izmenah.

Odprema se je v drugi polovici meseca zelo povečala, tako da smo presegli skupni plan. Prva polovica meseca je bila zelo slaba in je komercialna prodaja uspela nadomestiti izgubljeno. Obrat TSP sicer še precej zaostaja s planom odpreme, vzrok temu je začetek leta, ker je potrebno skleniti nove letne pogodbe z domačimi kupci, ta sklepanja pa ne potekajo tako hitro.

Ing. Znidaršič

(nadaljevanje in konec)

Čas se je zasukal kakor bi trenil. Boštjan je imel polne roke dela, ker je bil za vse sam. Liza je namreč sporočila, da ne utegne priti nič prej domov kakor dan pred poroko. Slednjič je minilo tudi to in ženin je bil prisrčno vesel. Nikakor se ni mogel načuditi, kako se mu je nevesta ta čas popravila, in je ponavljal vsem, ki so ga hoteli poslušati:

»Da bi le zmeraj ostala zdrava in tako lepo rejena.«

Ljudje so se muzali, posebno ženske so mu nagajale, češ:

»Boš videl, Boštjan, kako bo naglo splahnela, ko pride v tvojo oblast. Mesto da bi plesal, boš moral kar pestovati.«

»Jeziki nevoščljivi!« je kuhal v sebi Kolebov, in se je še do zad-

njega trenutka bal, da bi si Bohonova kaj ne premislila. Šele v cerkvi mu je odleglo, ko je nevesta odločno in glasno odgovorila: »Da!«

»Hvala Bogu, zdaj je res moja!« se je smejalo Boštjanu, ko je z mlado ženo odhajal iz cerkve, Liza pa je bila smrtno bleda in je koj pred vrati omahnila, da so jo maloštevilni svatje komaj prestregli. Mukoma so jo spravili domov in mož je jokal, da bi se bil skoraj v solzah utopil:

»Kaj bo, le kaj bo?«

Proti poldnevu je dobil pomagачa in babica je prišla povedat joko-jočemu:

»Sin je, Boštjan, sin! Nikar tako ne vekaj!«

»Ali res?« se je junaku razlezel obraz. »Kje sem pa vedel, da gre to tako hitro!«

»Za tega se menda nisi preveč potil,« se je pošalil Kopin, ki je prišel za botra.

»Tega pa ne recite, oče,« se je odrezal Boštjan, »do kože sem bil premočen, tako me je prekuhalo, ko sem tam po božiču dirjal v Ljubljano.«

Pa so trčili in se smejali. Še mati Liza se je morala nasmehnuti, ko je slišala moža:

»Kakopak! Boštjan naj bo, kakor jaz! In kar hitro v cerkev z njim, da kaj ne zamudi.«

Razne misli

Nekateri trdijo, da je pri nas vse lepo. To jim rad verjamem. Tudi meni bi bilo lepo z njihovo plačo.

Lepo je v naši domovini biti izdajatelj stripov in poučne pornografske literature.

Domovina je tam, kjer lahko na glas jamraš.

Popravek

V III. številki našega glasila nam jo je zagodel tiskarski škrat na 2. strani pri novici »Gorelo je« s stavkom »Zagorelo je v tovarni drobnega pohištva«. Ta stavek je odveč in tudi nepravilen zato, ker je zagorelo v tovarni stilnega pohištva. Prosimo bralce naj ne zamerijo škratu, ki rad ponagaja.

Samopomoč

O tem nismo poročali, kot smo vam obljubili. Zmanjkalo nam je prostora. Zato pa danes nekaj novic.

Število članov je še vedno enako in sicer jih je 27.

Denarja — prihrankov pa imamo zbranih vsi skupaj 3925.00 N din. Prva posojila že lahko dobijo tisti, ki so člani že najmanj 3 mesece in redno vplačujejo določene zneske.

Postanite člani samopomoči!

IZID

nagradnega žrebanja reševalcev krizanke v 3. številki NOVOLESA I. nagrada 30 din Justa Darovec iz TSP

II. nagrada 20 din Marjana Dular iz uprave

III. nagrada 10 din Slavko Pavlin iz uprave

Komisijo so sestavljali: Adi Bevc, Stefka Hren in Andreja Trampuž

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Bogomil LILIJA, tehnični urednik Gabrijel MAKUC.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Izdaja delavski svet Lesnega kombinata »NOVOLES« v Straži pri Novem mestu. Naklada 1.400 izvodov. Tiska tiskarna »KNJIGOTISK« v Novem mestu

Skupina članov našega delovnega kolektiva na izletu, vodil M. Šuštar